

Strategie sau program silvic național ? Probleme de politică forestieră

Aurel Teușan, Sophie Pahlmann

Problematica strategiilor forestiere a fost deja tratată pe larg în coloanele prezentei reviste¹. Revenim asupra acestei teme numai în măsura în care se îmbină cu dezideratul unui program silvic național, o urmare a Conferinței Internaționale de la Rio din 1992.

1. Rio plus cinci

După cinci ani, în 1997, a avut loc la New York o adunare extraordinară a Națiunilor Unite (“UN General Assembly Special Session/UNGASS”), denumită de unii “Rio plus cinci”. Totodată, a avut loc și a treia ședință a secției competente în materie de biodiversitate, una dintre temele abordate fiind problematica unei așa numitei “Convenții” referitoare la păduri și biodiversitate. Demn de reținut este și faptul că, în 1997, era scadent și raportul unei organizații constituită ad-hoc, cu doi ani mai înainte de către Comisia Pentru Dezvoltare Durabilă (“UN-Commission on Sustainable Development/CSD”), și anume “Intergo-vernmental Panel on Forests”/IPF). Aceasta fusese însărcinată să elaboreze un model de gospodărire a pădurilor în vederea implementării principiilor stabilite în “Agenda 21”.

Adunării i-au fost prezentate peste o sută de propuneri; reținem doar una, pe aceea ca națiunile semnatare la Rio să elaboreze un așa numit program silvic național². Național, dat fiind că, la întocmirea acestuia, guvernul respectiv este obligat să ia în considerare necesitățile specific naționale, ori-entându-se, totodată după principiile formulate de IPF. Cu alte cuvinte, o politică națională, croită după “calapodul” IPF, care poate fi privit atât ca un îndreptar, cât și ca un instrument de control.

2. Baden-Württemberg: modelul IPF pus la încercare

În anul următor (1998), landul Baden-Württemberg a luat parte la o inițiativă internațională (incluzând Finlanda, Marea Britanie, Honduras, Indonesia și Uganda), cu scopul de a pune la punct conceptul IPF. În urma rezultatelor pozitive, s-a trecut - în septembrie 1999 - la instituționalizarea acestuia, ca îndreptar în materie de politică forestieră națională, la inițiativa șefului guvernului din Baden-Württemberg, Erwin Teufel, acesta distingându-se și în alte împrejurări.

Astfel, cu începere din ianuarie 2005,

ocoalele silvice de stat urmează să fie dislocate din administrarea tradițională și înca-drate în administrația județeană. Operația urmează să se desfășoare în decurs de 5 pâ-nă la 7 ani. “Inchipuie-ți”, așa spunea șeful unui ocol silvic, “să-mi dea mie primarul directive, ce am de făcut în pădure.”

O reformă pe care slujitorii pădurii o atribuie unei inspirații mefistofelice, convinși că urmarea inevitabilă va fi declinul pădurilor. Ca atare, pe unul dintre pano-urile purtate cu ocazia demonstrațiilor de stradă care au urmat, erau conturate rămășițele unei păduri sinistrate, în mijlocul cărora se veselea un drăcușor ...³

Reamintim în acest context că Republica Federală Germania este constituită din peste o duzină⁴ de landuri (țări), fiecare de sine stătătoare în materie de administrație, respectiv politică forestieră. Faptul cert este că, până acum, nici una nu a copiat “sută-n sută” modelul prevăzut în Baden-Württemberg.

3. Dialog la nivel federal

În toamna anului 1999, ministerul de resort al Republicii Federale a invitat la un schimb de idei nu numai funcționarii silvici regionali, ci și reprezentanții grupărilor care, într-un fel sau altul, semnalizează că au ceva de spus în materie de silvicultură.

Țelul vizat a fost formularea unui program silvic național, rezultatul fiind acela ca reprezentanții administrațiilor silvice regio-nale au fost copleșiți de delegațiile nume-roaselor asociații, organizații, corporații din agricultură, silvicultură, vânătoare, mediu înconjurător, industrie, comerț, cercetări, turism etc. Discuțiile au avut loc sub forma unei “mese rotunde”; din cele prezentate se pare că au

trecut timpurile când numai slujitorii pădurii aveau ceva de spus în profesia pe care o exercită.

Tăvălugul numit “globalizare” a zdruncinat din temelie ordinea interbelică. Anul 1970, consacrat protecției naturii, a ocazionat ieșirea pe scenă a unor noi actori⁵, convinși că administrația silvică este pe lângă drum și că ei sunt chemați să îi scoată pe slujitorii pădurii din încurcătură, de unde expresia: “silvicultura are probleme, noi deținem soluția”.

După cum era de așteptat, slujitorii germani ai pădurii sunt de părere că-și pot soluționa singuri problemele cauzate de globalizare, însă sunt dispuși (ca să nu spunem nevoiți) la un schimb de argumente, deci la un dialog, cu “adversarii”. Urmarea a fost convocarea unui Congres al Pădurii “la vârf”⁶, care a avut loc între 23 și 24 octombrie 2001 la Bonn. Printre participanți - cca. 200 de persoane - figurau reprezentantul ministerului de resort, unii dintre șefii administrațiilor silvice din diferitele landuri, întreprinderi industriale și comerciale, diferite organizații silvice și vânătoarești și - bineînțeles - reprezentanții organizațiilor care militează pentru protecția naturii și a mediului.

Scopul reuniunii a fost de a discuta și, eventual, a semna un fel de “contract social”, prin care semnatarii se obligă să contribuie la realizarea unei gospodării socio-economice durabile a pădurilor și a produselor lemnoase.

Rezultate? La “spartul târgului”, reprezentanții fundației WWF și ai altor organizații asemănătoare au rămas rezervați. De asemenea, reprezentanții administrațiilor silvice din diferitele țări. Argumentul invocat a fost acela că guvernul federal pregătește un “Program Silvic Național”, a cărui publicare este iminentă. Până acum, se știe doar că pe viitor accentul

se va pune pe o silvicultură de factură ecologică, ceea ce corespunde și cu interesul opiniei publice. Rezultatul unui sondaj în rândurile tineretului, organizat de universitatea din Marburg, pare a fi concludent, în acest sens:

(i) marea majoritate (79 %) pune accentul pe rolul protectiv al vegetației silvice;

(ii) urmează recreația (60 %),

(iii) numai o minoritate (9 %) apreciază producția de material lemnos, rezultatul palpabil al activității silvicultorilor. De altfel, nu mai trebuie amintit faptul că silvicultorul este văzut ca un “trădător” al naturii, fiind înfeudat cercurilor care “măcelăresc” pădu-rea, spre a o transforma în arginți.

Într-un cuvânt: pădure? Da! Pădurar? Ba!

4. Rio plus zece: Bavaria primus inter pares

La zece ani după Rio, în anul 2002, a avut loc o întrunire “la vârf” la Johannesburg, tematica fiind modalitățile practice de implementare a unei gospodării durabile a resurselor disponibile, o ocazie pentru guvernul bavarez de a se afirma. Dintre inițiativele luate, cea mai importantă a fost un proiect⁷ axat pe zece puncte, țelul vizat fiind extinderea principiului unei gospodării durabile asupra tuturor activităților omenești, așa după cum preconizase profesorul Prodan cu zece de ani mai înainte⁸.

Instructiv este și primul pas făcut în această direcție: în ziua de 20 octombrie 2002, școala de ingineri silvici din Weihenstephan (FH), Facultatea de Silvicultură a Universității München (TU) și Administrația Silvică de Stat⁹ (LWF) - toate localizate în Weihenstephan - și-au

deschis porțile pentru publicul din împrejurimi, în vederea unei cunoașteri reciproce.

Hotărârea guvernului bavarez de a proceda la o acțiune majoră, în sensul celor convenite la Rio în 1992, reiese și din restructurarea așezămintelor silvice din Weihenstephan¹⁰. Cele trei instituții numite mai sus au fost comasate într-o unitate de învățământ, cercetare și gospodărire, un așa numit “Centru Verde”¹¹, inaugurat în mai 2003. Obiectivul urmărit este dublu: pe de o parte cercetare, pe de altă parte îndrumarea practicienilor pe baza cunoștințelor dobândite, vizați fiind și micii proprietari de păduri private. Spre a anticipa, aceasta poate fi o politică forestieră care ni se pare de o importanță deosebită pentru proprietarii de păduri retrocedate din România (a se vedea și punctul 7).

5. România, în atenția instituțiilor de politică forestieră germane

Aceasta se referă la o lucrare de diplomă¹² care a fost elaborată sub auspiciile deținătorului catedrei de politică și istorie silvică din München¹³ și a directorului institutului de politică forestieră și de mediu din Freiburg¹⁴.

Tematica acesteia a vizat importanța acordată ocrotirii naturii în politica forestieră românească și perspectivele de transpunere a legiurilor existente în practică. O preocupare seculară și a slujitorilor pădurii români. Cităm: “La noi ... natura este puțin respectată ... Peisajele cele mai frumoase sunt distruse zilnic fără ca să rezulte măcar un folos material. Silvicultorii n-au voie să se dezintereseze de această chestiune care poate să aibă o mare înrăurire asupra crușării pădurilor”,

așa spunea un membru al societății “Progresul silvic” în anul 1912¹⁵.

Socotim că nu greșim, atribuind acestor viziuni ale corpului silvic faptul că, în ciuda celor două războaie mondiale, România mai dispune de păduri pe care experții le consideră unice în Europa și care stârnesc interesul străinilor.

Din literatura consultată, autoarea lucrării de diplomă a desprins faptul că guvernele de factură democratică din România au elaborat, cu sprijinul Băncii Mondiale, o “Strategie națională pentru dezvoltarea durabilă a silviculturii în perioada 2000-2020”, nu însă și un Program Silvic Național, din care să reiasă politica forestieră urmărită. O lacună, care a incitat autoarea să aducă o contribuție personală, sub forma sintezei unor interviuri cu reprezentanții cercurilor care dau tonul sau pot aduce o contribuție în materie de politică forestieră. Lista ce urmează redă grupările silvice vizate, cifrele referindu-se la numărul de persoane interviate.

FM - Direcția generală a Pădurilor din cadrul ministerului (3);

UM - Departamentul Mediu din cadrul ministerului de resort (2);

ICAS (5);

INL (1);

Facultatea de Silvicultură Suceava (2);

Facultatea de Silvicultură Brașov (1);

ROMSILVA (3);

ONG -uri (4).

Originalitatea acestor cercetări constă în faptul că, atât la culegerea, cât și la analizarea, interpretarea și comentarea datelor obținute prin cele 22 interviuri, autoarea recurge la metode practicate în științele sociale (vezi bibliografia). Discuțiile au avut loc în engleză, pe baza unui formular ad-hoc, elaborat în prealabil.

Persoanele în cauză au fost solicitate să-și exprime opinia, atât ca cetățean, cât și ca

funcționar al statutului, respectiv reprezentant al unei asociații sau organizații. Rezultatele obținute au dovedit - mai ales în cazul funcționarilor statului - că una și aceeași persoană poate avea ... două păreri.

Reamintim că obiectivul vizat era de a desprinde, din răspunsuri, importanța acordată ocrotirii naturii în pădure și care sunt șansele de realizare a acestora; sau, cu alte cuvinte, care sunt impedimentele ivite pe parcurs.

6. Ocrotire a naturii sau producție lemnoasă?

Dintr-o gamă de nouă funcții¹⁶ îndeplinite de ecosistemul “pădure”, persoanele interviate au fost solicitate să aleagă numai dintre două, și anume: ocrotirea naturii și producția lemnoasă, în ordinea priorității în raport cu punctul lor de vedere.

Rezultatele obținute oarecum au surprins, astfel, pentru reprezentanții grupei “universitate” stau ambele funcțiuni pe picior de egalitate, în timp ce pentru toate celelalte grupe, ocrotirea naturii (cotată cu 7,6 puncte din 9) are prioritate față de producția lemnoasă (cotată cu 4,9 puncte). Bineînțeles, autoarea este conștientă (cea ce a și menționat) că datele obținute nu pot fi interpretate decât ca tendințe; în fond, este vorba de o lucrare de pionierat.

Una dintre consecințele logice ale priorității acordată funcției de protecție a naturii ar fi majorarea suprafețelor ariilor protejate, mărturie evidentă a importanței acordării ocrotirii naturii. Obiectivul vizat este extinderea ariilor protejate până la 10 % din suprafața totală a țării, acesta până în anul 2005. Din interviurile care au avut loc a rezultat un entuziasm mai moderat și o serie de păreri diferite: (i) majoritatea celor

întrebați sprijină (teoretic) acest deziderat, însă cca. jumătate dintre ei îl consideră însă ca realizabil; (ii) după alții, sus numitul țel depășește posibilitățile actualei conjuncturi; (iii) reprezentanții altei grupe socot că, dată fiind remarcabila biodiversitate a spațiului carpato-danubian, limita de 10 % trebuie depășită.

Diferențe s-au înregistrat și în ceea ce privește practica operațiilor de delimitare a ariilor protejate pe teren: după unii, această activitate se află de-abia la început, după alții, aceasta este pe jumătate terminată; o minoritate, considerabilă că este pe terminate, în timp ce două persoane o consideră deja încheiată.

7. România: un candidat la Uniunea Europeană cu o supra-fața împădurită descrescândă ?

Un fapt cert este că retrocedarea pripită și fără acte justificative suficiente (faimoasa lege nr. 18) s-a soldat cu nimicirea a cca. 5 % din fondul forestier național. Tăierile ilicite continuă, personalul silvic văzându-se depășit. “Dă Doamne cui n-a avut și-i vedea ce n-ai văzut”, spune zicala.

Ce-i de făcut ? Toți cei preocupați de salvagardarea patrimoniului forestier sunt de acord asupra necesității unei campanii de conștientizare a noilor proprietari de pădure, adică de a-i convinge că-și taie craca pe care se vor putea refugia mâine, ei și urmașii lor.

Dar pe ce cale? De la “Popa Tanda” se știe că nici predicile și nici dojenelile nu dau rezultate; singura cale este exemplul. “Al dracului popa”, ziceau sătenii în trecere, văzând pe popă reparându-și gardul. Câte unul se mai oprea și-l ținea de vorbă ... “Lasă vorba, pune și tu mâna”, îl apostrofa popa. Ceea ce, în limbaj științific, se nu-

mește participare.

Iar din Geneză, știm că Însuși Creatorul Și-a controlat și perfecționat opera de pe o zi pe alta. Cităm: “Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina, și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric”. Un procedeu pe care oamenii de știință îl numesc “planificare iterativă”.

Iar pentru a încheia: participare și planificare iterativă este itinerarul recomandat și de autoarea lucrării de diplomă citată mai sus.

Unde și cum? În primul rând, la elaborarea unui Program Silvic Național, parte componentă a unei Strategii Naționale; cadrul acestora ar crește șansele de a realiza din plin acel deziderat silvic secular, anume delimitarea unor Parcuri Naționale, respectiv Rezervații ale Biosferei în pădurile naturale care ne-au mai rămas prin Carpați.

Note

¹ Clinovschi et al.: Strategii forestiere europene. B. F. nr. 1-2, 1996.

² În germană: Nationales Forstprogramm

³ Teufel: în germană, diavol.

⁴ Bayern, Baden-Württemberg, Hessen, Rheinland-Pfalz, Saarland, Nordrhein-Westfalen, Niedersachsen, Schleswig-Holstein, Mecklenburg-Vorpommern, Sachsen-Anhalt, Sachsen, Thüringen. Ultimele 5 aparțin fostei DDR. În plus, municipii independente, anume Berlin, Hamburg, Bremen.

⁵ World Wide Fund for Nature (WWF), Greenpeace, Robin Wood, Bund (prietenii pământului), Nabu etc.

⁶ Waldgipfel.

⁷ “Zehn-Punkte-Programm Rio + 10”.

⁸ Prodan, M: Verpflichtung der Forstwirtschaft und der Forstwissenschaften. AFZ/1976, S. 33 ff.

⁹ Fachhochschule (FH) Weihenstephan, Studienfakultät für Ressourcenmanagement und

Forstwissenschaft der Technischen Universität München (TU), die Bayerische Landesanstalt für Wald und Forstwirtschaft (LWF).

¹⁰ În apropiere de Freising.

¹¹ Zentrum Wald-Forst-Holz Weihenstephan

¹² Pahlmann, S.: Der Stellenwert und die Umsetzung von Naturschutz in der rumänischen Forstpolitik. Masterarbeit, an der Forstwissenschaftlichen Fakultät der Technischen Universität München. Freiburg, Juli 2004, 128 S.

¹³ Prof. dr. Michael Suda.

¹⁴ Prof. dr. Karl-Reinhard Volz.

¹⁵ Kalinderu, I.: cf. Arii protejate în fondul forestier din România. În: Protejarea și dezvoltarea durabilă a pădurilor României, p. 112.

¹⁶ Producție de material lemnos, sursă de produse nelemnoase, protecția naturii, protecție contra inundațiilor, a alunecărilor de teren și a eroziunilor, protecție contra asperităților climatice, protecție contra avalanșelor, loc de muncă, de recreație și de cercetări.

the methods for the application of a sustainable forest management in forests, with some examples from the experiences of the Baden-Württemberg land from Germany, which can be useful for the Romanian forestry. Are discussed the results of a sociological investigation conducted at the level of the main institutions with aims in forestry from Romania (Forest Direction from the Ministry, The Environment Department, Forest Research and Management Institute, two faculties of forestry, National Institute of Wood, National Forest Department, some NGO), the aim of the research being the identification of the public perception regarding the forest functions, especially from the point of view of production/protection: 79% from the peoples consider on the first place the protection functions, followed by 60% - recreation and 9% - the wood production as the main forest function.

Keywords: forest strategy, Germany, Romania, forest protection

Bibliografie

- Atteslander, P., 1993. Methoden der Sozialforschung. Walter de Gruyter Berlin, New York.
- Lamnek, S., 1993. Qualitative Sozialforschung, Band 2. Beltz, Psychologie Verlags-Union, Weinheim.
- Mayring, P., 2003. Qualitative Inhaltsanalyse-Grundlagen und Techniken. Beltz Verlag, Weinheim und Basel.
- Jänicke M. et al., 2003. Umweltpolitik. Lern- und Arbeitsbuch. Verlag J.H.W. Dietz, Bonn.
- Toader, T., 2001. Problematika pădurilor private, sub raportul pazei și protecției, regenerării, amenajării și punerea în valoare a acestora. Simpozionul "Sărbătoarea sădării arborilor, între tradiție și actualitate". Martie, 2001.

Summary

Forestry strategy or national forestry program? Problems of forest policy

The paper present some approaches regarding

Autorii: Dr. rer. nat. Aurel Teușan, este experet silvic și locuiește în Germania. Poate fi contactat la adresa de email teusan@t-online.de.

Sophie Pahlmann este autoarea lucrării de dizertație menționată și utilizată în cadrul articolului susținută la Facultatea de Silvicultură din cadrul Universității Tehnice din Munchen